

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Przekształcenie w sieć danych dotyczących zrównoważonego charakteru gospodarstw rolnych (FSDN)”

(COM(2022) 296 final – 2022/0192 (COD))

(2023/C 75/24)

Sprawozdawca: **Florian MARIN**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 4.7.2022 Rada, 11.7.2022
Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	17.5.2022
Podstawa prawna	Art. 43 ust. 2 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	5.10.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.10.2022
Sesja plenarna nr	573
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	188/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje i popiera przekształcenie sieci danych rachunkowych gospodarstw rolnych (FADN) w sieć danych na temat zrównoważoności gospodarstw rolnych (FSDN) zgodnie ze strategią „Od pola do stołu” oraz powierzenie jej zadania gromadzenia danych na temat zrównoważoności, udoskonalania usług doradczych i przekazywania rolnikom informacji zwrotnych.

1.2. Komitet jest zdania, że FSDN stanowi ważne narzędzie z punktu widzenia strategii politycznych opierających się na dowodach, i zaleca, co następuje:

- dane dotyczące zmiany klimatu, jakości gleby i sekwestracji dwutlenku węgla, stosowanych pestycydów, jakości wody i powietrza, energii i różnorodności biologicznej powinny być traktowane jako dane środowiskowe, które powinni gromadzić rolnicy lub inne instrumenty interoperacyjne z FSDN; gromadzone dane powinny być segregowane według rodzaju produktu (ekologiczny itp.); zmienne danych dotyczące zrównoważonego charakteru muszą zostać dokładnie ocenione pod względem ważności, jakości i porównywalności, zanim zostaną włączone do sieci, jeżeli mają być wykorzystywane jako narzędzie polityki,
- dane dotyczące warunków pracy, rodzajów umów, zdrowia i bezpieczeństwa (planu dotyczącego BHP na poziomie gospodarstwa rolnego, liczby wypadków z udziałem pracowników samozatrudnionych), umiejętności i wynagrodzeń, powiązania warunkowości społecznej ze wspólną polityką rolną, liczby osób pracujących na własny rachunek oraz liczby pracowników tymczasowych/sezonowych należy traktować jako dane społeczne, które powinni gromadzić rolnicy lub inne instrumenty interoperacyjne z FSDN; w tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na kobiety i osoby młode,
- dane środowiskowe i społeczne powinny mieć taką samą wagę jak dane gospodarcze; biorąc pod uwagę fakt, że w ostatnich dziesięcioleciach sieć FADN oceniała głównie sytuację ekonomiczną rolników, wymiar gospodarczy ma kluczowe znaczenie obok wyzwań środowiskowych i społecznych,
- trzeba wypracować podejście tworzące wzajemne powiązania między zintegrowanym systemem zarządzania i kontroli (ZSZiK) a danymi gromadzonymi w toku realizacji wspólnej polityki rolnej (WPR), a także danymi Eurostatu, w szczególności jeżeli chodzi o dane środowiskowe i społeczne,

- wszyscy zainteresowani tym i zdolni do tego rolnicy powinni mieć możliwość wnoszenia wkładu w funkcjonowanie FSDN w oparciu o określoną metodykę oraz z uwzględnieniem reprezentatywności i ograniczeń budżetowych; nie należy nakładać kar na rolników, którzy należą do grupy objętej próbą, ale nie chcą wnieść wkładu w funkcjonowanie FSDN; dostarczanie danych przez rolników musi pozostać dobrowolne; państwa członkowskie powinny jednak określić odpowiednie sposoby i zachęty, aby nakłaniać rolników do udziału w FSDN,
- trzeba nieustannie skupiać się na ograniczaniu biurokracji: należy korzystać również z nowoczesnych technologii danych, takich jak sztuczna inteligencja, internet rzeczy, automatyczna walidacja lub infrastruktura zdalnego gromadzenia danych,
- FSDN powinna przyczynić się do lepszego zrozumienia całego ekosystemu gospodarstwa i zapewniać w tym celu interoperacyjność z innymi bazami danych; trzeba zaplanować również wspólną analizę oddzielnych zbiorów danych, które obejmują inne części łańcucha dostaw,
- trzeba zadbać o to, by przy doborze próby na potrzeby FSDN uwzględnione zostały gospodarstwa prowadzące produkcję rolną na własne potrzeby i gospodarstwa rolne niskotowarowe,
- należy wziąć pod uwagę różne cechy, źródła, formaty, wymiary i poziomy szczegółowości danych w związku ze zróżnicowaniem sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich,
- trzeba zapewnić możliwość nieustannego wymieniać się najlepszymi praktykami rolniczymi między organami państwa członkowskiego a rolnikami; w tym zakresie należy opracować specjalne instrumenty,
- konieczne jest dołożenie większych starań na rzecz skonsolidowania zdolności w zakresie gromadzenia, udostępniania i wykorzystywania danych oraz zarządzania nimi, aby zwiększyć efektywność i poprawić proces decyzyjny na szczeblu gospodarstw, w szczególności małych,
- FSDN powinna przyczynić się do poprawy zarządzania gospodarstwami, a dostosowane do indywidualnych potrzeb usługi doradcze powinny przewidywać również wyraźne powiązanie z danymi dotyczącymi zewnętrznych zmiennych typowych dla procesu produkcji rolnej, takich jak prognozy pogody itp.,
- należy wyznaczyć konkretne kryteria powiązane ze zrównoważonością procesów wymaganych przez FSDN oraz określić warunki pracy podmiotów zbierających dane.

1.3. EKES uważa, że należy każdorazowo zagwarantować ochronę, własność, prywatność i poufność danych (gwarancja całkowitej anonimizacji) oraz zapewnić rolnikom możliwość nieustannej kontroli nad ich danymi. Ponadto trzeba objąć ochroną interesy rolników i uzyskać ich zgodę w przypadku konieczności udostępnienia ich danych, niezależnie do przeznaczenia i sposobu ich wykorzystania.

1.4. Komitet zaleca oferowanie rolnikom zachęt do wnoszenia wkładu w funkcjonowanie FSDN oraz zapewnienie im – niezależnie od usług doradczych – jasnych i bezpośrednich korzyści z tytułu udostępnienia ich danych, takich jak korzyści finansowe lub dostęp do szczegółowych zaproszeń do składania wniosków finansowanych z funduszy UE.

1.5. Dane zgromadzone na potrzeby FSDN nie mogą w żadnym wypadku być wykorzystywane do kontroli i karanie rolników. W przypadku naruszenia tej zasady rolnicy powinni mieć opcję nieprzekazywania danych, ale znacznie utrudni to stosowanie FSDN jako narzędzia polityki.

1.6. Ponieważ ogólne podejście stosowane w ramach FSDN zakłada korzystanie z technologii cyfrowych, EKES zaleca zwiększenie starań na rzecz stworzenia wspólnej przestrzeni danych na potrzeby rolnictwa oraz propagowanie współwłasności danych i spółdzielni danych. Zdaniem Komitetu w sektorze rolno-spożywczym można zaobserwować brak wspólnej metody służącej zapewnieniu porównywalności danych i ich wspólnego wykorzystywania.

1.7. EKES proponuje wdrożenie specjalnego zintegrowanego programu cyfryzacji sektora rolno-spożywczego, gdyż niektórzy rolnicy są już zobowiązani do gromadzenia danych środowiskowych w celu sprzedaży produktów, a dane generują autonomiczne, inteligentne maszyny lub czujniki. Oprócz ułatwiania dostępu do danych oraz technologii sprzętu i oprogramowania trzeba wziąć pod uwagę włączenie i umiejętności cyfrowe.

1.8. EKES proponuje, by wzmocniono wysiłki na rzecz zmniejszenia białych stref oraz zapewnienia łączności telefonicznej i szerokopasmowej na obszarach wiejskich.

1.9. EKES zaleca ponadto, by Komisja i państwa członkowskie zabezpieczyły środki na wdrożenie FSDN oraz by gromadzone dane brały pod uwagę zmienność cen i różnego rodzaju kryzysy występujące w rolno-spożywczym łańcuchu dostaw.

2. Wprowadzenie

2.1. W ramach strategii „Od pola do stołu”⁽¹⁾ Komisja Europejska planowała przekształcić sieć danych rachunkowych gospodarstw rolnych (FADN) w sieć danych na temat zrównoważoności gospodarstw rolnych (FSDN) służącą do gromadzenia danych na temat zrównoważoności, doskonalenia usług doradczych i przekazywania rolnikom informacji zwrotnych. Dane będą gromadzone na poziomie gospodarstwa zgodnie z określonymi kryteriami i z odpowiednią częstotliwością we wszystkich państwach członkowskich. FADN zostanie dostosowana w taki sposób, aby zagwarantować sprawny przebieg procesu gromadzenia danych w ramach FSDN.

2.2. Każde państwo członkowskie sporządzi specjalny plan wyboru gospodarstw przekazujących dane, który zapewni możliwość uzyskania reprezentatywnej próby danych. Gospodarstwa rolne będą klasyfikowane w jednolity sposób, a takie podmioty zbierające dane jak biura rachunkowe zostaną włączone w ten proces, którego przebieg będzie koordynować biuro łącznikowe na szczeblu państwa członkowskiego.

2.3. Dane dostarczone przez gospodarstwa zostaną wykorzystane do opisu przekazywania danych przez gospodarstwo, do oceny poziomu dochodów i zrównoważoności gospodarczej, środowiskowej i społecznej danego gospodarstwa, a także do zweryfikowania prawdziwości przekazanych informacji w drodze kontroli na miejscu.

3. Funkcje FSDN

3.1. EKES popiera przekształcenie FADN w FSDN i uważa, że nie należy wielokrotnie gromadzić tych samych danych, ponieważ niektóre państwa członkowskie gromadzą już część danych społecznych i środowiskowych, i że należy również zagwarantować wypracowanie podejścia tworzącego wzajemne powiązania między zintegrowanym systemem zarządzania i kontroli (ZSZiK) a danymi gromadzonymi w toku realizacji wspólnej polityki rolnej (WPR), a także danymi Eurostatu, w szczególności jeżeli chodzi o dane społeczne i środowiskowe.

3.2. Wymiana danych między FSDN a różnymi podmiotami, takimi jak organy administracji, urzędy statystyczne i podmioty prywatne powinna odbywać się w kontrolowany i dostosowany sposób. Popularyzacja technologii cyfrowych już opracowanych i sfinansowanych przez UE (FAIRshare⁽²⁾), projekty programu „Horyzont 2020” itp.) może przyczynić się do poprawy zarządzania gospodarstwem i korzystania z technologii cyfrowych na poziomie gospodarstwa.

3.3. Odstęp czasu między gromadzeniem danych a ich przetworzeniem nie powinien wpływać na jakość FSDN ani usług doradczych świadczonych na rzecz rolników. Rolnicy powinni zdawać sobie sprawę, że ich dane są wykorzystywane do dodatkowych celów powiązanych z FSDN, takich jak badania naukowe, innowacje, szkolenia itp., i wyrazić na to zgodę.

3.4. Jeśli chodzi o ochronę danych, odpowiednie przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych⁽³⁾ (RODO) i dane dla czujników, zaufanie do wykorzystywania danych, procedury kontroli i równowagi, prawa związane z własnością, prywatnością i tworzeniem danych lub przejrzystość, należy brać pod uwagę interesy rolników i zapewnić im możliwość czerpania korzyści ze zgromadzonych danych. Stałym priorytetem powinno być ograniczenie biurokracji. Na szczeblu UE potrzebna jest jasna metodologia, zachęcająca rolników. Trzeba rozważyć zaangażowanie stowarzyszeń rolników.

3.5. EKES jest zdania, że należy wziąć pod uwagę zrównoważoność wdrażania systemu i warunki pracy osób zaangażowanych we wdrażanie FSDN w dziedzinie gromadzenia, przechowywania i przetwarzania danych oraz zarządzania nimi. Zwraca uwagę na treść swojej opinii w sprawie cyfryzacji i zrównoważonego rozwoju⁽⁴⁾: normą powinny stać się centra danych najlepsze pod względem efektywności energetycznej, a nowe centra danych powinny wykorzystywać energię pochodzącą w 100 % ze źródeł odnawialnych. Komisja powinna ustanowić szczegółowe kryteria związane ze zrównoważonością procesu i warunkami pracy podmiotów gromadzących dane i trzeba uwzględnić je we wszystkich państwach członkowskich.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Strategia »od pola do stołu« na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 268).

⁽²⁾ <https://www.h2020fairshare.eu/>

⁽³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

⁽⁴⁾ Opinia rozpoznawcza EKES-u „Cyfryzacja i zrównoważony rozwój: status quo i potrzeba działania z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 187).

3.6. FSDN nie powinna być instrumentem wykorzystywanym wyłącznie przez organy publiczne przy opracowywaniu polityki publicznej i powinna uwzględniać również potrzeby partnerów społecznych, podmiotów prowadzących badania naukowe, uniwersytetów, rolników i NGO. Mogłaby przyczynić się do zwiększenia stopnia włączenia rolników do systemu finansowego (kredyty itp.). Powinna okresowo przedstawiać ogólny zarys rolnictwa na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym, a także różnych rodzajów działalności rolniczej.

3.7. Wszyscy zainteresowani tym rolnicy w UE powinni mieć możliwość wnoszenia wkładu w FSDN z uwzględnieniem reprezentatywności, ograniczeń budżetowych oraz celów FSDN. Gospodarstwom, które nie zostały objęte próbą, należy umożliwić dobrowolne wnoszenie wkładu w FSDN w oparciu o odpowiednio przystosowane, konkretne kryteria i metody. Rolnicy nie powinni być zobowiązani do przekazywania danych na potrzeby FSDN i nie należy wprowadzać żadnych kar w tym zakresie. Należy również uwzględnić gospodarstwa prowadzące produkcję rolną na własne potrzeby i gospodarstwa rolne niskotowarowe. Gromadzone dane powinny być segregowane według rodzaju produktu (ekologiczny itp.).

3.8. Aby zwiększyć efektywność FSDN, należy korzystać z nowoczesnych i innowacyjnych metod gromadzenia i przetwarzania danych bazujących na sztucznej inteligencji, internecie rzeczy, automatycznej walidacji, oprogramowaniu OCR lub infrastrukturach zdalnego gromadzenia danych, a także z danych geoprzestrzennych generowanych za pośrednictwem unijnego programu kosmicznego. Należy ustanowić wyraźny związek między FSDN, WPR i europejską chmurą dla otwartej nauki.

3.9. FSDN powinna brać pod uwagę różne przepisy obowiązujące w poszczególnych państwach członkowskich, w szczególności dotyczące aspektów środowiskowych i społecznych, i musi być wystarczająco elastyczna, by uwzględnić nowe wskaźniki. Jej powodzenie zależy od skuteczności współpracy między biurami łącznikowymi, biurami na szczeblu państw członkowskich i DG ds. Rolnictwa Komisji Europejskiej. Dane środowiskowe i społeczne powinny mieć taką samą wagę jak dane gospodarcze, podobnie jak małe i duże gospodarstwa, a także poszczególne regiony. Ponieważ otwartość na FSDN i gotowość wnoszenia wkładu w jej funkcjonowanie różnią się między państwami członkowskimi, należy uwzględnić poziom wrażliwości i precyzyjnie określone wartości niektórych elementów.

3.10. EKES proponuje wprowadzenie wyraźnego rozróżnienia między danymi, które muszą być gromadzone każdego roku, a danymi, które należy gromadzić okresowo. Różnorodność cech, źródeł, formatów, wymiarów i poziomów szczegółowości danych stanowi wyzwanie dla FSDN, biorąc pod uwagę fakt, że te same dane nie powinny być gromadzone wielokrotnie. Między państwami członkowskimi można zaobserwować duże różnice, jeżeli chodzi o strukturę kosztów związanych z gromadzeniem danych, co wymaga większej elastyczności.

3.11. Przy gromadzeniu danych powinno się brać pod uwagę różnego rodzaju kryzysu i zwiększoną zmienność cen, która powoli staje się stałym czynnikiem wywierającym wpływ na łańcuchy rolno-spożywcze. Wojna w Ukrainie sprzyja tej zmienności, a spekulacja żywnością wywiera presję na łańcuchy dostaw. Komisja i państwa członkowskie powinny zabezpieczyć zasoby finansowe przeznaczone na FSDN.

3.12. Komitet proponuje utworzenie – wspólnie z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego – europejskiego organu doradczego, którego członkowskie będą wyłaniani na podstawie przejrzystych kryteriów i który będzie odpowiedzialny za monitorowanie gromadzenia danych oraz za podejmowanie decyzji w sprawie wykorzystywania danych, a także za wprowadzanie strategicznych zmian w wymogach w zakresie danych, biorąc pod uwagę wyzwania społeczne i dynamikę popytu na dane.

3.13. EKES sugeruje również włączenie do FSDN danych dotyczących praktyk rolniczych, a ściślej rzecz biorąc – danych na temat gospodarowania gruntami, ochrony i żywienia roślin oraz zdrowia i dobrostanu zwierząt. Działalność FSDN powinna prowadzić do gromadzenia i rozpowszechniania najlepszych praktyk rolniczych, w szczególności w dziedzinie środowiskowej i społecznej (szkolenia, modelowe narzędzia, dobre praktyki, wymiana doświadczeń między doradcami itp.).

3.14. Dane dotyczące zmiany klimatu, jakości gleby i sekwestracji dwutlenku węgla, stosowania pestycydów, jakości wody i powietrza, energii i różnorodności biologicznej należy traktować jako dane środowiskowe, które powinny być gromadzone przez rolników lub w ramach innych instrumentów interoperacyjnych z FSDN.

3.15. Warunki pracy, rodzaje umów, zdrowie i bezpieczeństwo (plan dotyczący BHP na poziomie gospodarstwa rolnego, liczba wypadków z udziałem pracowników samozatrudnionych), powiązanie warunkowości społecznej ze wspólną polityką rolną, liczbę osób pracujących na własny rachunek, liczbę pracowników tymczasowych/sezonowych, a także umiejętności i wynagrodzenia trzeba traktować jako dane społeczne, które powinny być gromadzone przez rolników lub w ramach innych instrumentów interoperacyjnych z FSDN. Należy również nieustannie dbać o to, aby gromadzone dane były wykorzystywane do usprawnienia procesu monitorowania postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

3.16. Komitet zaleca zwrócenie szczególnej uwagi na kobiety i osoby młode jako grupy o kluczowym znaczeniu dla rozwoju obszarów wiejskich w przyszłości. Ułatwione korzystanie z szans, stabilne umowy o pracę, odpowiednio przystosowane usługi użyteczności publicznej i wysoka jakość życia to aspekty, na które FSDN może pośrednio wywierać korzystny wpływ. Należy również zwrócić szczególną uwagę na dane gospodarstw prowadzących działalność międzynarodową, ponieważ organizacja gospodarstw rolnych staje się coraz bardziej złożona, a niektóre z nich prowadzą również produkcję poza UE.

3.17. Jeśli chodzi o wdrażanie przepisów FSDN, EKES jest zaniepokojony proponowanym uprawnieniem Komisji Europejskiej do przyjmowania znacznej liczby aktów delegowanych (np. dotyczących zarządzania danymi, numeru identyfikacyjnego gospodarstwa rolnego, wykorzystywania danych lub dostępu do danych pierwotnych i ich przekazywania). Powinno to być ograniczone do minimum i raczej odbywać się w drodze aktów wykonawczych.

4. Wkład FSDN w poprawę środowiskowych, gospodarczych i społecznych wyników działalności gospodarstw oraz w zwiększenie przejrzystości i sprawiedliwości rolno-spożywczego łańcucha dostaw

4.1. FSDN może być instrumentem przyczyniającym się do poprawy zarządzania gospodarstwami dzięki opracowaniu narzędzi wspierających podejmowanie decyzji z myślą o poprawie wyników działalności gospodarstw (m.in. poprzez propagowanie rolnictwa precyzyjnego) w oparciu o gromadzenie i analizowanie przekazywanych przez nie danych. Należy na to ukierunkować państwa członkowskie. Usługi doradcze powiązane z FSDN mogłyby ulec poprawie dzięki lepszemu zintegrowaniu zbiorów danych, co umożliwiłoby udzielanie fachowych porad we wszystkich obszarach związanych ze zrównoważonym rozwojem (tj. w obszarze gospodarczym, środowiskowym i społecznym).

4.2. Dane gromadzone na szczeblu gospodarstwa wykorzystuje się częściowo do zwiększania potencjału gospodarstwa i poprawy uzyskiwanych przez nie wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju. Rolnicy muszą mieć kontrolę nad danymi, które ich dotyczą. Należy im ponadto zapewnić wsparcie i doradztwo w zakresie sposobu wykorzystania ich danych do prowadzenia działalności w precyzyjniejszy, wydajniejszy i bardziej zrównoważony sposób, aby sprzyjać zrównoważonym praktykom rolniczym. Dane należy wykorzystywać w konkretnym celu, w którym zostały zgromadzone. Państwa członkowskie powinny podejmować stosowne działania w tym zakresie, a Komisja powinna opublikować wyraźne zalecenia i przedstawić bazujące na otwartym oprogramowaniu rozwiązania przystosowane do ekosystemu gospodarstw.

4.3. EKES proponuje opracowanie wspólnej przestrzeni danych opierającej się na znaku zaufania do danych publicznych w sektorze rolno-spożywczym, aby zapewnić lepsze i efektywniejsze podejście do łańcuchów dostaw. Każde państwo członkowskie powinno wyznaczyć konkretne cele. Zapewnienie współwłasności danych, tworzenie spółdzielni danych w sektorze rolnictwa i rozwijanie partnerstw na rzecz gromadzenia danych wymagają przeznaczenia odpowiednich zasobów finansowych na te cele i opracowania specjalnej strategii.

4.4. W sektorze rolno-spożywczym można zaobserwować brak opracowywania standardów oraz wspólnej metodologii służącej zapewnieniu porównywalności danych i ich wspólnego wykorzystywania. Należy podjąć konkretne działania w tym zakresie z udziałem państw członkowskich, ponieważ niektórzy rolnicy są zobowiązani do gromadzenia danych w celu sprzedaży swoich produktów detalistom.

4.5. Komitet proponuje, by FSDN przyczyniała się do lepszego zrozumienia całego ekosystemu gospodarstwa i była interoperacyjna z innymi bazami zawierającymi dane dotyczące łańcucha dostaw oraz analizującymi wspólnie oddzielne zbiory danych, aby móc monitorować podział wartości dodanej oraz zapewnić sprawiedliwe traktowanie wszystkich podmiotów w łańcuchu żywnościowym. FSDN powinna udostępniać podstawowe kluczowe wskaźniki skuteczności działania powiązane nie tylko z wynikami działalności gospodarstw, ale również z sytuacją na szczeblu regionalnym i sytuacją związaną z określoną kategorią produktów.

4.6. FSDN powinna wносить wkład w opracowywanie inteligentnych, innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie zarządzania gospodarstwem, usprawniać proces zarządzania gospodarstwem i proces produkcji oraz uwzględniać zewnętrzne zmienne typowe dla produkcji rolnej (pogoda itp.). Rolnicy i spółdzielnie powinni w większym stopniu angażować się w realizację projektów badawczych i można by również przeznaczyć fundusze UE konkretnie na cyfryzację sektora rolno-spożywczego. Z uwagi na specyfikę tego sektora należy opublikować szczegółowe zaproszenie do składania wniosków z udziałem państw członkowskich.

5. Wkład FSDN w cyfryzację sektora rolnictwa i sektora rolno-spożywczego

5.1. Tempo procesu internalizacji technologii informatycznych jest powolne, gdyż sektor rolnictwa jest nadal jednym z najsłabiej zdigitalizowanych sektorów, a między poszczególnymi państwami, regionami i gospodarstwami można zaobserwować istotne różnice. Włączenie cyfrowe stanowi poważny problem, na którego rozwiązaniu trzeba się skupić, aby zmniejszyć nierówności. Bardziej cyfrowy sektor rolno-spożywczy przyczyni się do zapewnienia większej przejrzystości w ramach łańcucha dostaw i pozwoli ograniczyć do minimum ryzyko spekulacji żywnością. EKES proponuje, aby Komisja, państwa członkowskie i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego działający w ramach partnerstwa ustanowili specjalny zintegrowany program cyfryzacji sektora rolno-spożywczego. Z uwagi na priorytetowe znaczenie transformacji cyfrowej specjalne programy powinny obejmować ułatwienie państwom członkowskim, a w szczególności drobnym producentom rolnym, dostępu do technologii sprzętu i oprogramowania. Należy zagwarantować okresowe odnawianie licencji na oprogramowanie wykorzystywane do gromadzenia i udostępniania danych. W tym kontekście można wykorzystać fundusze UE, przy czym ważnym czynnikiem jest zaangażowanie ze strony państw członkowskich.

5.2. Dane generują autonomiczne, inteligentne maszyny lub czujniki, które mogą przyczynić się do usprawnienia procesu decyzyjnego na szczeblu gospodarstwa oraz do skonsolidowania zarządzania danymi na poziomie łańcucha dostaw. Wzajemne połączenia i interoperacyjność między podmiotami w ramach łańcucha dostaw w połączeniu z danymi geoprzestrzennymi powinny ułatwić małym gospodarstwom dostęp do rynku oraz wnieść wkład w konsolidację łańcuchów dostaw.

5.3. Skonsolidowanie zdolności w zakresie gromadzenia, udostępniania i wykorzystywania danych oraz zarządzania nimi na szczeblu gospodarstw, w szczególności małych gospodarstw, ma istotne znaczenie dla lepszego zintegrowania rolników z łańcuchami dostaw i dla zwiększenia wydajności gospodarstw. Koszty działań w tym obszarze powinny być pokrywane z funduszy WPR, a państwa członkowskie powinny uwzględnić specjalne działania w planach strategicznych. Należy uważnie postępować w kwestii niskiego poziomu znajomości procesów cyfrowych wśród drobnych producentów rolnych oraz kłaść wyraźny i ciągły nacisk na podnoszenie poziomu umiejętności cyfrowych w ramach WPR i innych odpowiednich polityk.

5.4. Gromadzenie danych społecznych i środowiskowych nie powinno być odizolowanym procesem ani dodatkową aktywnością, lecz raczej stałym działaniem na poziomie gospodarstwa, niezależnie od jego wielkości lub rodzaju, przy czym państwa członkowskie powinny zapewniać wsparcie na rzecz tego ustawicznego działania.

5.5. Komitet wyraża zaniepokojenie, że popyt na dane i cyfryzację sektora rolno-spożywczego może prowadzić do dyskryminacji cenowej i spekulacji na rynkach towarowych. Procesem koncentracji rynku danych w rękach ograniczonej liczby przedsiębiorstw należy zarządzać w sposób pozwalający zagwarantować suwerenność danych. Ponadto podmioty w łańcuchu dostaw muszą wymieniać się danymi w uczciwy, przejrzysty i niedyskryminacyjny sposób, zapewniając FSDN możliwość wnoszenia wkładu w tworzenie sprawiedliwszego łańcucha dostaw i ograniczanie emisji pośrednich.

5.6. Należy nieustannie dążyć do ustanowienia ram służących zapewnieniu demokratycznego dostępu do danych i zrównoważonej siły przetargowej w zakresie korzyści związanych z danymi w sektorach rolno-spożywczych. EKES z zadowoleniem przyjmuje wprowadzenie identyfikatorów dla gospodarstw i wskazuje na konieczność zagwarantowania większej przejrzystości w kwestii prywatności i własności danych, odpowiedzialności za nie i możliwości ich przenoszenia w sektorze rolnictwa. Oprócz dużej wyszukiwalności danych FSDN należy zadbać o sprawiedliwy podział korzyści związanych z danymi opierający się na zasadzie wzajemności między podmiotami przekazującymi dane i podmiotami gromadzącymi dane.

5.7. Budowanie zaufania i zwiększanie wiedzy na temat roli, jaką dane odgrywają w zapewnianiu istotności i skuteczności przyszłych polityk publicznych, wymaga prowadzenia kampanii uświadamiających, w których zwraca się uwagę na znaczenie danych dla ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wyników działalności gospodarstw, w szczególności jeżeli chodzi o drobnych producentów rolnych. Podmioty w rolno-spożywczych łańcuchach dostaw powinny dysponować dostępem do platform otwartych danych, aby zapewnić porównywalność i przejrzystości w ramach łańcuchów dostaw produktów. FSDN mogłaby zachęcić rolników do korzystania z platform cyfrowych w celu łatwiejszego integrowania się z łańcuchami dostaw i dzielenia się najlepszymi praktykami.

5.8. Oprócz szkoleń dla podmiotów zbierających dane należy dbać o nieustanne zwiększanie umiejętności cyfrowych, zwłaszcza w małych gospodarstwach i wśród rolników w starszym wieku. Wskazane są stałe szkolenia, praktyki i kampanie w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. Pomimo postępów, jakie poczyniono w sektorze cyfryzacji i danych, należy opracować systemy bardziej przyjazne dla użytkownika. Komitet zwraca uwagę na konieczność zapewnienia zasięgu łączności szerokopasmowej i cyfryzacji jako warunku wstępnego rolnictwa precyzyjnego i robotyki, a także na potrzebę wspierania inwestycji w zrównoważone techniki. Należy rozważyć możliwość wyraźnego powiązania FSDN z instrumentem „Łącząc Europę”, ale również z funduszem na rzecz sieci szerokopasmowych w ramach instrumentu „Łącząc Europę”.

Bruksela, dnia 26 października 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
